

Ljubana Sladić*

Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu

ORCID: 0000-0002-5832-9517

NASILJE U PORODICI IZMEĐU KRIVIČNOG I PREKRŠAJNOG PRAVA REPUBLIKE SRPSKE**

SAŽETAK: Od maja 2020. godine u pravu Republike Srpske na snazi je novo zakonsko rješenje prema kome je nasilje u porodici predviđeno samo kao krivično djelo. U radu autor iznosi argumente protiv isključivog krivičnog inkriminisanja nasilja u porodici te ukazuje na potrebu da ono bude predviđeno i kao prekršaj, ali uz jasnu liniju razgraničenja. U radu su prikazani rezultati istraživanja koje je sprovedeno s ciljem utvrđivanja stavova pravosudnih organa u vezi sa inkriminacijom nasilja u porodici, a predstavljeni su i statistički podaci Osnovnog suda u Bijeljini u vezi sa ovim deliktom. Tumačeći rezultate ankete, zaključeno je da su ispitanici u potpunosti upoznati sa novim rješenjima u vezi s inkriminisanjem nasilja u porodici i posljedicama koje takva rješenja proizvode u praksi. Većina njih je stava da nije dobro rješenje prema kojem se nasilje u porodici propisuje samo kao krivično djelo, niti je dobro rješenje po kome sud u prekršajnom postupku izriče hitne/zaštitne mjere, već to treba da učini sud u krivičnom postupku. Takođe, ispitanici se u velikoj mjeri slažu da nije došlo do povećanja izrečenih zatvorskih kazni niti uopšte oštrijeg sankcionisanja učinilaca nasilja u porodici,

---

* ljubana.sladic@pravni.ues.rs.ba, viši asistent na Pravnom fakultetu Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Katedra za krivično pravo.

** Rad je primljen 12. 4. 2021, a prihvaćen je za objavljivanje 30. 11. 2022. godine.

te se slažu da se takvim osobama najčešće izriče uslovna kazna, što potvrđuju i pomenuti statistički podaci.

Ključne riječi: nasilje u porodici, krivično djelo, prekršaj, član porodice, zaštitne mjere, hitne mjere

UVOD

Nasilje u porodici karakteriše multidisciplinarnan pristup i interesovanje za ovim fenomenom iskazuju i domaći i međunarodni pravni propisi. Pravno posmatrano, nasilje u porodici može biti normirano porodičnim,¹ prekršajnim i krivičnim pravom. Suštinski to bi trebalo da predstavlja prednost jer rijetko koji fenomen ima uporište u toliko pravnih oblasti. Međutim, u praksi ovaj vid mnogostrukog normiranja stvara probleme s obzirom da mnoga rješenja nisu usklađena, što dovodi do suprotstavljanja temeljnim pravnim načelima. Primjera radi, kvalifikovanje nasilja u porodici kao prekršaja i kao krivičnog djela, bez jasne linije razgraničenja,² vodi pravnoj nesigurnosti i mogućoj povredi načela *ne bis in idem*.³

U ovom radu predstavljeno je nasilje u porodici, uzimajući, pri tome, u obzir i zakonske i teorijske definicije, a posebno su naglašeni prekršajnopравни i krivičnopравни aspekti ovog fenomena. Odabir ove teme učinjen je iz razloga što nova zakonska rješenja stvaraju niz problema u praksi, a na koja je ukazano u radu. Pri obradi teme autor se koristio normativnom analizom relevantnih pravnih akata, predstavljanjem slučaja iz sudske prakse i sudskim podacima koji se odnose na prekršajne i krivične predmete nasilja u porodici. Pored toga, sprovedena je i internet anketa u cilju potpunijeg i jasnijeg sagledavanja ovog fenomena i stavova pravosudnih i drugih organa o načinu inkriminisanja nasilja u porodici u pravu Republike Srpske.

---

¹ Bračni i porodični odnosi su prvenstveno zaštićeni porodičnim pravom, a drugi oblici zaštite, kao što je krivičnoppravna zaštita, trebalo bi da su supsidijarni odnosno njima bi trebalo pribjegavati samo onda kada se zaštita tih vrijednosti ne može adekvatno zaštititi normama drugih grana prava. Matijašević-Obradović, J., Stefanović, N. (2017). Nasilje u porodici u svetlu Porodičnog zakona, Krivičnog zakonika i Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. *Pravo: Teorija i praksa*, (4–6), 14.

² Dragičević Prtenjača, M. (2017). Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnoppravne i kaznenoppravne regulative. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 24 (1). Zagreb: Pravni fakultet, 143.

³ O mogućoj povredi ovog načela se može govoriti kada je isto djelo predmet i krivičnog i prekršajnog postupka, a to se može desiti kada je isti zakonski opis krivičnog djela i prekršaja. „Najbolja ilustracija ove situacije jeste djelo nasilja u porodici.“ Buha, M. (2017). Pravne poteškoće u razgraničavanju krivičnog djela od prekršajnog djela. *Crimen*, (1), 62.

UOPŠTENO O NASILJU U PORODICI

Ukoliko želimo od početka da posmatramo fenomen nasilja u porodici, onda bi trebalo da definišemo porodicu i nasilje pa da ih onda posmatramo u cjelini.⁴

Porodica se, u pravu Republike Srpske, definiše kao životna zajednica roditelja i djece i drugih srodnika.⁵ Ovakva definicija poslužila je drugim zakonima kao osnova za određivanje pojma člana porodice. Porodica se teorijski određuje i kao osnovna ćelija društva, te se kao takva i dalje smatra najpogodnijim okruženjem za rast i razvoj ličnosti. Međutim, porodični odnosi nekad ne bivaju skladni i savršeni, u takvom izmijenjenom porodičnom ambijentu može da se javi i nasilje pa je neophodno da državni organi intervenišu na odgovarajući način.⁶ Porodični zakon ne sadrži definiciju nasilja, što je i logično jer je to više kriminološki pojam. Takve definicije nema ni u pozitivnom krivičnom pravu pa se oslanjamo na teoriju.⁷ Nasilje se može odrediti kao protivpravna upotreba sile ili ozbiljne prijetnje kako bi se povrijedilo ili ugrozilo pravno zaštićeno dobro.⁸

Za razliku od zakonodavca Republike Srpske, Porodični zakon Republike Srbije definiše nasilje u porodici kao ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava tjelesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice.⁹

Prostim spajanjem ova dva pojma, nasilje u porodici moglo bi se definisati kao protivpravna upotreba sile ili ozbiljne prijetnje u cilju povrede ili ugrožavanja nekog pravom zaštićenog dobra između članova porodice, odnosno na relaciji roditelja i djece i ostalih bliskih srodnika. Ova grubo komponovana definicija ipak zahtjeva preciziranje i detaljniju obradu od strane zakonodavca, što je i učinjeno prekršajnim i krivičnim propisima.

⁴ Nasilje i porodica – dvije riječi koje nikako ne bi smjele niti bi trebalo da stoje jedna pored druge. Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I. (2010). Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu Zagreb*, 17 (2), 670.

⁵ Porodični zakon Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 54/02, 41/08, 63/14, čl. 2, st. 1.

⁶ Ukoliko se želi omogućiti uplitanje u odnose jedne porodice i propisivati postupci i kazne, te iste primjenjivati, onda se to mora činiti na jasan i precizan način. Reljić, D. (2017). Svrha i preventivni značaj kaznenih odredbi po Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske. *Glasnik prava*, 8 (1), 79.

⁷ Đorđević, Đ. (2014). Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici. *Nasilje u porodici: Uzroci, oblici, posledice i društvene reakcije*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, 64.

⁸ Jovanović, S. (2006). Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici: Nova rešenja. *Nauka, Bezbednost, Policija*, 11 (2), 86.

⁹ Porodični zakon, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 18/2005, 72/2011. i 6/2015, čl. 197, st. 1.

PREKRŠAJNOPRAVNI ASPEKT NASILJA U PORODICI

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske donesen je 2012. godine.¹⁰ Ovaj zakon je jedan od izvora prekršajnog prava, s obzirom da u svom tekstu određena ponašanja kvalifikuje kao prekršaje i za njih propisuje sankcije. Do posljednjih izmjena i dopuna ovog zakona iz 2019. godine, a koje su stupile na snagu 1. maja 2020. godine, nasilje u porodici bilo je predviđeno kao prekršaj i određivalo se kao svaka radnja nasilja člana porodice ili porodične zajednice kojom se ugrožavaju spokojstvo, psihički, tjelesni, seksualni ili ekonomski integritet drugog člana porodice ili porodične zajednice.¹¹ Potom je u nastavku zakonskog teksta bilo navedeno da svaka radnja nasilja koje ne sadrži obilježja krivičnog djela predstavlja prekršaj, a posebno taksativno nabrojane radnje.¹²

Za razumijevanje ovog prekršaja potrebno je obratiti pažnju i na definiciju člana porodice. Do posljednjih izmjena i dopuna iz 2019. godine ovaj zakonski tekst je pod članovima porodice ili porodične zajednice podrazumijevao: supružnike i bivše supružnike i njihovu djecu i djecu svakog od njih; vanbračne partnere ili bivše vanbračne partnere, njihovu djecu ili djecu svakog od njih; srodnike po tazbini zaključno do drugog stepena, bez obzira na činjenicu da li je bračna zajednica prestala; roditelje sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera; srodnike iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom, kao i srodnike iz nepotpunog usvojenja; lica koja vezuje odnos starateljstva; lica koja žive ili su živjela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, te lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto, iako nikada nisu živjela u istom porodičnom domaćinstvu.¹³

¹⁰ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 102/12, 108/13, 82/15, 84/19.

¹¹ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, čl. 6, st. 1.

¹² To su sljedeće radnje: prijetnja nanošenjem tjelesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu; prijetnja oduzimanjem djece ili izbacivanjem iz stana člana porodice; iscrpljivanje radom, izgladnjivanjem, uskraćivanjem sna ili neophodnog odmora članu porodice; vaspitanje djece na način ponižavajućeg postupanja; uskraćivanje sredstava za egzistenciju članu porodice; uskraćivanje prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, prijetnjom ili nedavanjem sredstava za život ili drugim oblicima ekonomske dominacije; verbalni napad, psovanje, nazivanje pogrdnim imenom ili vrijeđanje člana porodice na drugi način; ograničavanje slobode komuniciranja člana porodice sa članovima porodice ili drugim licima; oštećenje, uništenje ili prometovanje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, kao i oštećenje ili uništenje imovine u vlasništvu ili posjedu drugog člana porodice, odnosno pokušaj da se to učini; uhodjenje člana porodice i prouzrokovanje straha, poniženja, osjećaja manje vrijednosti, kao i druge radnje koje ne sadrže obilježja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, čl. 6, st. 2).

¹³ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, čl. 7.

Tumačenjem navedene odredbe, dolazi se do zaključka da zakonodavac među članove porodice ili porodične zajednice ne ubraja sve bliske srodnike (na primjer nisu navedeni svi krvni srodnici u pravoj niti pobočnoj liniji, pa se tako nasilje učinjeno prema djedu, unuku, bratu ili sestri ne bi moglo smatrati nasiljem u porodici u smislu ovog zakona).¹⁴ Da li je zakonodavac takav propust učinio slučajno ili je zaista htio da ta lica budu izopštena iz porodičnog kruga, ostaje da se nagađa. Ili se možda htjelo prikazati da porodica nije objekt zaštite ovog djela nego samo fizičko mjesto gdje se partneri sreću.¹⁵ Bilo kako bilo, sudovi su i takvo nasilje među „nenabrojanim“ članovima porodice kvalifikovali kao nasilje u porodici tačnije kao prekršaj (do posljednjih izmjena i dopuna ovog zakona), što je svakako raskorak između stvarnog i normativnog.¹⁶

Posljednjim izmjenama i dopunama ovog zakona, između ostalog, proširen je krug lica koja se smatraju članom porodice ili porodične zajednice, ali ne u onom pravcu u kome se autor ovog rada nadao, nego samo navođenjem, pored postojećih članova, i lica koja su međusobno bila ili su još uvijek u emotivnoj ili intimnoj vezi, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom.¹⁷ Ipak, najvažnija novina predviđena ovim izmjenama i dopunama jeste da se nasilje u porodici više ne propisuje kao prekršaj već ono sada egzistira isključivo kao krivično djelo.¹⁸ Iako je Zakon o zaštiti od nasilja u porodici eliminisao kvalifikaciju nasilja u porodici kao prekršaj, ipak zaštitne mjere koje se mogu izreći radi zaštite žrtve nasilja u porodici može izreći sud¹⁹ u prekršajnom postupku. Takođe, i hitne mjere zaštite koje

¹⁴ Čeranić, D., Sladić, Lj. (2019). Nasilje u porodici i nasilje nad porodicom i državnopravni instrumenti reakcije. *Zbornik radova*, LIX, 285–306. Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu.

¹⁵ Ristivojević, B. (2017). Da li je novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici opredmećenje pojave tzv. bezbedonosnog prava?. *Crimen*, (1), 8.

¹⁶ Za primjere v. Čeranić, D., Sladić, Lj. (2019). *Op. cit.*, 294, fn. 61.

¹⁷ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, čl. 7, t. z).

¹⁸ Jedini prekršaji iz oblasti nasilja u porodici, sadržani u tekstu ovog zakona, mogu biti učinjeni od strane zaposlenog u obrazovnoj, socijalnoj i zdravstvenoj ustanovi koji ne prijavi nasilje u porodici, zatim od strane građanina koji ne prijavi nasilje u porodici kao i od strane člana porodice ili porodične zajednice koji ne prijavi nasilje u porodici izvršeno prema djetetu osim u slučaju kada je i on sam žrtva nasilja u porodici. Takođe, za prekršaj će se kazniti i subjekti zaštite i druga tijela ovlašćena za postupanje po ovom zakonu koja ne postupe u skladu sa čl. 34. Zakona, a koji se odnosi na vođenje evidencije o preduzetim radnjama, podatke o broju pokrenutih i okončanih postupaka te dostavljanje izvještaja o tome nadležnom ministarstvu. (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, čl. 34).

¹⁹ U Austriji i Švajcarskoj zaštitne mjere kojima se reaguje na nasilje u porodici može izreći i policija. Dragičević Prtenjača, M. (2017). Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnogprave i kaznenopravne regulative. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu Zagreb*, 24 (1), 156.

se mogu izreći učiniocu nasilja u porodici, prije pokretanja ili u toku postupka, a radi otklanjanja neposredne opasnosti po fizički i psihički integritet te radi sprečavanja ponavljanja nasilja i garantovanja bezbjednosti žrtve, izriče sud u prekršajnom postupku.²⁰

Ovdje se prije svega može postaviti pitanje zašto uopšte uključivati sud u prekršajnom postupku u stvar koja je sada isključivo krivična. Ukoliko se takav potez zakonodavca želio pravdati time da je prekršajni postupak brži i kraći, to ipak ne bi moglo da se prihvati jer i krivični postupak, ako su posrijedi hitne stvari, može reagovati brzo (kao što je na primjer slučaj prilikom odlučivanja o pritvoru). S druge strane, ako određeno ponašanje nije predviđeno kao prekršaj, po kom osnovu se može uopšte pokrenuti i voditi prekršajni postupak? Prema Zakonu o prekršajima Republike Srpske nikome ne može biti izrečena prekršajna sankcija ako nije odgovoran za učinjeni prekršaj, ako to djelo prije nego što je bilo izvršeno nije bilo zakonom ili na zakonu zasnovanom propisu određeno kao prekršaj.²¹ Nadalje, čl. 36, st. 3. istog zakona predviđeno je da prekršajnu sankciju može izreći samo sud u prekršajnom postupku koji je pokrenut i sproveden u skladu sa ovim zakonom. Dakle, kako posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici nasilje u porodici više nije predviđeno kao prekršaj nego sada postoji samo kao krivično djelo, za isto se ne bi smio niti bi trebalo pokrenuti i voditi prekršajni postupak.

Ukoliko se upustimo u praktičnu primjenu novih zakonskih rješenja, mogli bismo naići na dvije zanimljive situacije. Prva situacija već je potvrđena praktičnim primjerom odluke Osnovnog suda u Bijeljini,²² kojom je sud obustavio prekršajni postupak iz razloga što postoje druge okolnosti koje isključuju vođenje prekršajnog postupka. Naime, u obrazloženju ovog rješenja sud je naveo da je od strane mjesno nadležne policijske stanice podnesen prijedlog za pokretanje prekršajnog postupka protiv učinioca nasilja u porodici M.Š. iz J. za izricanje zaštitne mjere obavezno liječenje od zavisnosti iz čl. 23, st. 3, t. d) Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Dalje se u obrazloženju navodi da je među dokaznim prijedlozima dostavljena i naredba nadležnog tužilaštva o nesprovođenju istrage jer prijavljeni događaj ne sadrži bitna obilježja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici iz čl. 190. Krivičnog

---

²⁰ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, čl. 13, st. 1. i 2. U st. 4. istog člana navodi se da su hitne mjere zaštite udaljenje učinioca nasilja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora i/ili zabrana približavanja i kontaktiranja učiniocu nasilja sa žrtvom nasilja u porodici. Za razliku od rješenja u Republici Srpskoj, u Republici Srbiji hitne mjere može izreći i policija.

²¹ Zakon o prekršajima Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 63/14, 110/16. i 100/17, čl. 3.

²² Rešenje br. 80 O Pr. 120870/20. od 8. oktobra 2020. godine.

zakonika Republike Srpske. Sud dalje obrazlažući svoju odluku, a oslanjajući se i na stav tužilaštva da prijavljeno djelo ne sadrži bitna obilježja krivičnog djela, a kako više ne predstavlja ni prekršaj, prema noveliranom Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, navodi da nema elemenata ni za izricanje zaštitne mjere koja je predložena inicijalnim aktom.

Druga moguća situacija bi bila da je u konkretnom slučaju povodom podnesenog prijedloga bila sprovedena istraga od strane nadležnog tužilaštva i vođen krivični postupak, a da je prethodno nadležni sud u prekršajnom postupku odredio jednu od hitnih ili zaštitnih mjera koje su propisane čl. 13. i 23. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.²³ Ukoliko bi se takav krivični postupak okončao donošenjem oslobađajuće presude iz razloga što predmetno djelo nije krivično djelo, takav slučaj bi otvorio čitav niz pitanja. Prvo od pitanja koje bi se moglo postaviti jeste da li bi lice u odnosu na koga je donesena oslobađajuća presuda, a u odnosu na koga su određene hitne ili zaštitne mjere u prekršajnom postupku, imalo ikakva prava s obzirom da su mu te zaštitne mjere bile neosnovano određene. Da li bi se to moglo podvesti pod postojeći krivičnopravni mehanizam prava na naknadu štete zbog neopravdane osude? Imajući u vidu uslove koje zakon propisuje za ovo pravo,²⁴ teško da bi se ova situacija mogla podvesti pod naknadu štete zbog neopravdane osude, ali nesporno je ovo lice bilo lišeno svojih prava bez osnova, odnosno bila su mu nametnuta ograničenja takvim mjerama. Iako je još uvijek sudska praksa povodom ovog krivičnog djela i novih rješenja sadržanih u Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici nerazvijena, činjenica je da će ovakvih situacija biti dosta u budućnosti pa je potrebno na vrijeme reagovati novim adekvatnim zakonskim rješenjima.

²³ To su: udaljenje iz stana, kuće ili drugog stambenog objekta; zabrana prilaženja žrtvi nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici; zabrana uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici; obavezan psihosocijalan tretman i obavezno liječenje od zavisnosti.

²⁴ Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima lice prema kome je bila pravosnažno izrečena krivična sankcija ili je bilo oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne, a kasnije je povodom vanrednog pravnog lijeka novi postupak pravosnažno obustavljen ili je pravosnažnom presudom oslobođen od optužbe ili je pravosnažnom presudom optužba odbijena, osim u slučajevima ako je postupak obustavljen ili donesena presuda kojom se optužba odbija zbog toga što je tužilac odustao od krivičnog gonjenja, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa okrivljenim, ili ako je u novom postupku optužba odbačena zbog nenadležnosti suda, a ovlašćeni tužilac nije započeo gonjenje pred nadležnim sudom. Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 53/12, 91/17, 66/18. i 15/21, čl. 408, st. 1.

KRIVIČNOPRAVNI ASPEKT NASILJA U PORODICI

Nasilje u porodici u Republici Srpskoj inkriminisano je kao krivično djelo u oktobru 2000. godine.²⁵ To ne znači da ovo ponašanje ranije nije bilo sankcionisano krivičnopравnim normama, nego da je do tog trenutka zakonodavac svu turbulentnost porodičnih odnosa i zbivanja u porodičnoj zajednici prepoznao kroz opšte inkriminacije.²⁶ Pri tome je uvijek krivično pravo bilo oprezno prilikom uplitanja u sferu porodičnih odnosa jer je bliska veza između članova porodice bila glavni argument za odmjerenu prilikom krivičnopравnog regulisanja porodičnih odnosa.²⁷

Krivičnim zakonikom Republike Srpske propisano je da onaj ko primjenom nasilja, prijetnjom da će napasti na život ili tijelo, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno zdravlje člana porodice ili porodične zajednice, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.²⁸ Dalje se navodi da ukoliko je lice pri prethodno navedenim radnjama koristilo oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo pogodno da tijelo teško povrijedi ili naruši zdravlje, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.²⁹ Drugi teži oblik ovog djela postojaće ako iz prethodnih radnji nastupi teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili ukoliko je djelo učinjeno na štetu djeteta ili u njegovom prisustvu, a najteži oblik djela ukoliko je usljed prethodno navedenih radnji nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice.³⁰ Poseban oblik ovog krivičnog djela postoji ukoliko lice prekrši zaštitne mjere ili hitne mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je odredio nadležni sud.³¹

Za razliku od zakonodavca Republike Srpske, Krivični zakonik Republike Srbije, pored osnovnog i težih oblika krivičnog djela nasilja u porodici,

²⁵ Kriminalnopolitički razlog za uvođenje ove inkriminacije u krivično pravo Republike Srpske bio je prihvatanje velikog broja međunarodnih dokumenata kojima se pruža zaštita od nasilja u porodici i uz njih upućen zahtjev svim državama da takva ponašanja inkriminišu. Jeličić, I., Janjuš, Z. (2016). Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici: Uporednopravni osvrt. *Bezbjednost – Policija – Građani*, 12 (1–2), 214.

²⁶ Petković, N., Radić, G. (2015). Nasilje u porodici – stara rešenja u novom zakonodavstvu. *Kultura polisa*, 12 (26), 78.

²⁷ Vuković, I. (2012). Nasilje u porodici kao krivično delo – pojedini problemi u primeni prava. *Nasilje u porodici*. Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 127.

²⁸ Krivični zakonik Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 64/17, 104/18. i 15/21, čl. 190, st. 1.

²⁹ Krivični zakonik Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 64/17, 104/18. i 15/21, čl. 190, st. 2.

³⁰ Krivični zakonik Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 64/17, 104/18. i 15/21, čl. 190, st. 3. i 4.

³¹ *Ibid.*, st. 5.

kao poseban oblik predviđa kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici koje su izrečene odnosnom licu od strane suda, a na osnovu zakona kojima se uređuju porodični odnosi,³² dok situaciju kada lice prekrši hitne mjere koje su mu određene, kvalifikuje kao prekršaj u smislu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici.³³ To znači da u pozitivnom pravu Republike Srbije prekršaj postoji kada lice prekrši hitne mjere, a kada prekrši zaštitne mjere postoji krivično djelo, a u pravu Republike Srpske se takva distinkcija ne pravi, te poseban oblik krivičnog djela postoji ukoliko lice prekrši bilo koju od navedenih mjera.

Krivični zakonik sadrži i definiciju člana porodice ili porodične zajednice te se prema ovom zakonskom tekstu u ovu grupu lica ubrajaju: supružnici ili bivši supružnici i njihova djeca i djeca svakog od njih, vanbračni partneri ili bivši vanbračni partneri, njihova djeca i djeca svakog od njih, srodnici po tazbini zaključno do drugog stepena bez obzira na činjenicu da je bračna zajednica prestala, roditelji sadašnjih i bivših bračnih i vanbračnih partnera, srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj zaključno sa četvrtim stepenom, kao i srodnici iz nepotpunog usvojenja, lica koje vezuje odnos starateljstva, lica koja žive ili su živjela u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo, te lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto iako nikada nisu živjela u istom porodičnom domaćinstvu te lica koja su međusobno bila ili su još uvijek u emotivnoj ili intimnoj vezi, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom.³⁴

Ovako formulisanom pojmu člana porodice ili porodične zajednice može se uputiti ista kritika kao i istovjetnom pojmu sadržanom u Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, s obzirom da ni jedan ni drugi zakonski tekst ne smatraju pojedine bliske srodnike članom porodice ili porodične zajednice. Ovo suštinski vodi tome da bi sporno ponašanje između navedenih lica moglo biti kvalifikovano kao neko opšte krivično djelo poput tjelesne povrede, ugrožavanja sigurnosti ili eventualno neki opšti prekršaj, što svakako ukazuje na odavno prisutan stav u teoriji da bi i bez posebne inkriminacije nasilja u porodici, ovo djelo bilo pokriveno drugim postojećim inkriminacijama.³⁵

³² Krivični zakonik, *Službeni glasnik Republike Srbije*, broj 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016. i 35/2019, čl. 194, st. 5.

³³ Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 94/16, čl. 36.

³⁴ Krivični zakonik Republike Srpske, čl. 190, st. 6.

³⁵ „Kada bi se 'potezom pera' jednostavno i lako mogao menjati Krivični zakonik i kada bi nekom ko bi imao takvu 'moć pera' palo na pamet da 'u mahu' prosto 'izbriše' sada postojeće krivično delo nasilja u porodici, ništa se posebno dramatično sa stanovišta krivičnopravne zaštite članova porodice (pa i tako široko definisanih kao što je to učinjeno u Porodičnom zakonu) tada niti od tada ne bi desilo. Svaki sada postojeći oblik ovog

Predviđanjem nasilja u porodici samo kao krivičnog djela stvara problem ionako već opterećenim krivičnim odjeljenjima sudova, koji će sada morati da u postupku rješavaju, uslovno rečeno, i blaže i teže oblike nasilja u porodici. Krivični postupci povodom ovih predmeta traju duže te se okončavaju odlukom koja u sebi sadrži i odluku o krivičnoj sankciji, koja uglavnom ne ostvaruje preventivne efekte niti pomaže pri otklanjanju uzroka koji su doveli do ovog vida nasilja, a što bi svakako trebalo da je imperativ.³⁶

Loš potez zakonodavca bio je taj što je umjesto postepenog reagovanja i rješavanja nasilja u porodici, on kao jedini korak predvidio krivičnopravnu reakciju. Ostaje nejasno zašto se toliko insistira na ovakvom pristupu upravo ovdje gdje alternative kažnjavanju, koje se toliko u posljednje vrijeme pominju u javnosti, mogu da daju dobre rezultate.³⁷ Ogromna je greška bila preskočiti prekršajnopravni stepenik pri reakciji na ovaj vid nasilja,³⁸ prvo iz razloga što pojedini oblici nasilja u porodici zaista jesu lakši oblici kaznenog ponašanja i ne zaslužuju krivičnopravnu intervenciju. Ukoliko je nasilje u porodici bilo izvršeno samo prijetnjom ili vrijeđanjem,³⁹ ono se ipak može kvalifikovati kao lakši delikt u odnosu na situaciju kada je izvršeno fizičko nasilje prema djetetu. Upravo zbog ovako različitih oblika i situacija, trebalo bi povući liniju razgraničenja, te lakše delikte kvalifikovati kao prekršaje, a teže kao krivična djela.

Drugo, prekršajni postupci su brži, okončavaju se u kraćem vremenskom periodu, i treće, ali ne i najmanje bitno, prekršajne sankcije imaju, pored represivnog, naglašen i preventivni učinak što je za učionioaca nasilja u porodici izuzetno značajno, a i za društvo uopšte jer bi se tako ostvario istinski cilj, a to je sprečavanje nasilja u porodici. Kažnjavanje za prekršaj bi trebalo da bude prva reakcija države na nasilje u porodici jer se njome istovremeno postižu

---

krivičnog dela bi i inače bio neko krivično delo, počev od bilo kog oblika telesne povrede, ugrožavanja sigurnosti, čak i ubistva itd.“ Škulić, M. (2012). *Nasilje u porodici. Revija za kriminologiju i krivično pravo*, (1–2), 120.

³⁶ Umjesto izricanja kazne kao krivične sankcije, bolji efekat može se postići primjenom zaštitnih mjera, posebno onima koje su usmjerene na psihosocijalni tretman i liječenje lica. Radić, I., Radina, A. (2014). *Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljskopравни, prekršajnopravni i kaznenopravni aspekt. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 51 (3), 741.

³⁷ Vuković, I. (2012). *Nasilje u porodici kao krivično delo: Pojedini problemi u primeni prava. Nasilje u porodici*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 139.

³⁸ Čak se smatra da bi prekršajnopravna zaštita mogla djelovati i preventivno kako se izvršilac te vrste prekršaja ne bi evidentirao kasnije i kao učinilac krivičnog djela. Oset, S. (2014). *Prekršajnopravna zaštita od nasilja u obitelji. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu Zagreb*, 21 (2), 614.

³⁹ „Svada među supružnicima i podrazumeva povišen ton i izgovaranje reči koje se često ne misle. Taj odnos ne možemo posmatrati kao nešto beživotno, strano ljudskom iskustvu. To je emocionalan odnos ljudi koji dele sve dobre i loše strane zajedničkog življenja, a ne susret dva stranca. Zato adekvatan odgovor na primarne razmirice nižeg intenziteta između najbližih i pruža prekršajno pravo(...)“ Vuković, I. (2012). *Op. cit.*, 133, fn. 40.

značajni ciljevi na planu prevencije budućeg kriminalnog ponašanja lica.⁴⁰ Na drugoj strani, nesporno je da su radnje koje su sada podvedene pod zakonski opis krivičnog djela nasilja u porodici i do momenta inkriminisanja kao posebnog krivičnog djela egzistirale kroz radnje drugih inkriminacija poput tjelesne povrede, ugrožavanja sigurnosti itd. To u suštini znači da se i brisanjem ovog krivičnog djela iz kataloga krivičnih djela ne bi ni na čemu izgubilo, a pravosudni organi bi imali ujednačenu praksu, što bi svakako svima bilo na korist jer su do sada bile česte situacije da se određeno djelo istog ili sličnog činjeničnog opisa, kvalifikuje na različite načine. Postoje autori koji ipak smatraju da bi nasilje u porodici i dalje trebalo da postoji kao krivično djelo zbog pružanja cjelokupne krivičnopravne zaštite i zbog značaja tog fenomena.⁴¹

EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE O NAČINU INKRIMINISANJA NASILJA U PORODICI U PRAVU REPUBLIKE SRPSKE

Predmet i cilj istraživanja

Imajući u vidu prethodna zakonska rješenja, a i novo zakonsko rješenje prema kome se nasilje u porodici propisuje isključivo kao krivično djelo, autor smatra da su od izuzetne važnosti stavovi pravosudnih i drugih organa koji u svom praktičnom radu postupaju na predmetima nasilja u porodici. U istraživanju se pošlo od nekoliko hipoteza, prije svega da nasilje u porodici kao delikt zahtjeva i prekršajnu i krivičnu normiranost, potom da je prekršajna nadležnost za izricanje hitnih/zaštitnih mjera za nasilje u porodici nepotrebno uvođenje prekršajnog suda u rješavanje krivičnog predmeta, te da nije došlo do izricanja strožih sankcija nakon što je nasilje u porodici predviđeno samo kao krivično djelo. Cilj istraživanja bio je da se saznaju stavovi sudova, javnih tužilaštava i advokata u vezi sa načinom inkriminisanja nasilja u porodici u pravu Republike Srpske, te provjere navedene hipoteze. Indikatori koji su poslužili za dokazivanje navedenih hipoteza, između ostalih, su visok procenat kvalifikovanih ispitanika koji smatraju da nije dobro zakonsko rješenje prema kome je nasilje u porodici propisano samo kao krivično djelo, niti zakonsko rješenje prema kome se hitne/zaštitne mjere izriču od strane suda u

⁴⁰ Mrvić-Petrović, N. (2014). Sprečavanje nasilja izricanjem mere zabrane okrivljenom da pristupi oštećenom u prekršajnom postupku. *Nasilje u porodici: Uzroci, oblici, posledice i društvene reakcije*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, 97.

⁴¹ Stojanović, Z. (2012) *Komentar Krivičnog zakonika*. Beograd: Službeni glasnik, 572.

prekršajnom postupku, te da većina njih smatra da bi te mjere trebalo da izriče sud u krivičnom postupku. Takođe, ispitanici su većim dijelom saglasni da nije došlo do povećanja u izricanju kazni zatvora niti uopšte oštrijeg sankcionisanja učinilaca nasilja u porodici, te ih je većina saglasna da se najčešće izriče uslovna osuda takvim licima. Rezultati sprovedenog istraživanja i zaključci koji su izvedeni na osnovu istih, mogli bi se koristiti i u budućim istraživanjima, kojima se mogu dalje osporavati ili potvrđivati.

Izbor istraživačke strategije i tehnika

Prilikom odabira metoda koje će biti korišćene prilikom istraživanja, autor je na samom početku odlučio koje metode neće biti korišćene. Prije svega, metodu intervjua nije bilo moguće sprovesti zbog epidemioloških mjera koje su na snazi usljed pandemije Covid-a 19. S druge strane, nisu korišćeni ni statistički podaci za cijelu Republiku Srpsku jer isti, kao zvanični podaci, ne postoje nego su prezentovani podaci dobijeni od Osnovnog suda u Bijeljini, sa kojim je autor ostvario saradnju.

Prilikom sprovođenja istraživanja, kao najpogodniji metod izabrana je i sprovedena internet anketa jer se mogla uputiti velikom broju lica, od kojih je 87 i uzelo učešće, a koji su postupali u slučajevima nasilja u porodici na teritoriji cijele Republike Srpske. Postavljenom anketom bila su obuhvaćena pitanja koja se odnose na način inkriminisanja nasilja u porodici u pravu Republike Srpske, ali i pitanja koja se odnose na eventualne promjene na polju kaznene politike povodom tog krivičnog djela.

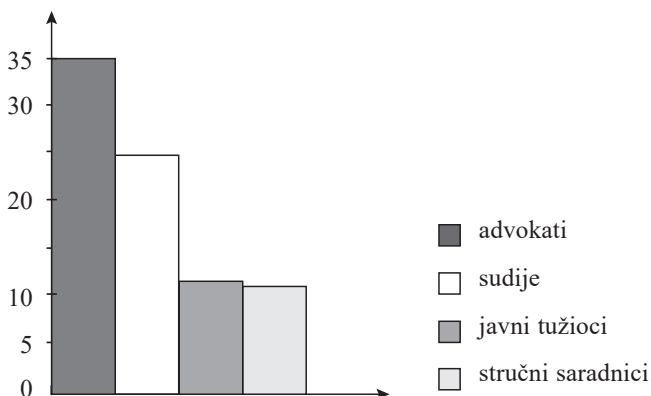
Sredstva i postupak istraživanja

Istraživanje je bilo obavljeno prema principu izabranih ispitanika, tačnije anketa je bila proslijeđena sudijama osnovnih sudova, javnim tužiocima okružnih javnih tužilaštava u Republici Srpskoj, advokatima koji su upisani u imenik advokata Advokatske komore Republike Srpske, kao i stručnim saradnicima koji su zaposleni u ovim institucijama. Autor je ovaj „uzorak“ izabrao iz razloga što smatra da stavovi ovih subjekata, od kojih većina i jeste postupala u slučajevima nasilja u porodici, može da pruži najmjerodavnije mišljenje o pitanjima koja su, za ovaj rad, bitna. Pred ispitanicima se nalazilo deset pitanja zatvorenog tipa u kojima su mogli da izaberu jedan od dva ili više ponuđenih odgovora. Anketa je sprovedena na anonimnoj i dobrovoljnoj bazi, te su dobijeni podaci u ovom radu predstavljeni isključivo zbirno. Nakon okončanja ankete, njeni rezultati su podvrgnuti analiziranju.

Rezultati istraživanja i njihova analiza

U internet anketi je učestvovalo 87 ispitanika, a njihova profesionalna struktura prikazana je Grafikonom br. 1.

Grafikon br. 1. – Profesionalna struktura ispitanika

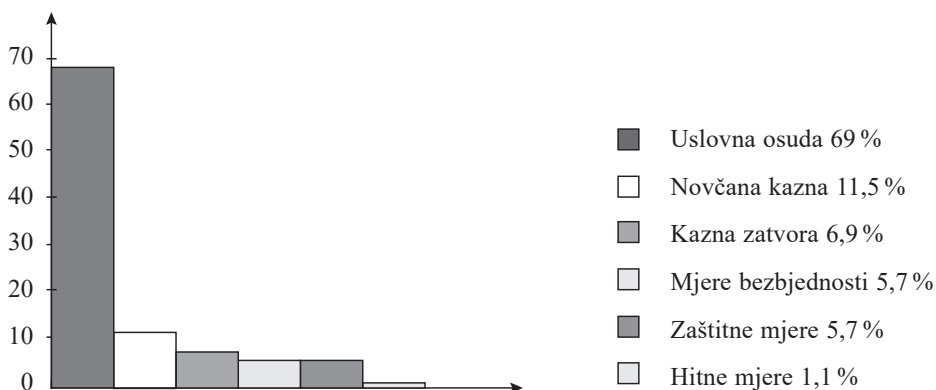
Rezultati spovedene ankete pokazali su da 62,1 % ispitanika smatra da nije dobro zakonsko rješenje prema kome je nasilje u porodici propisano samo kao krivično djelo. Nadalje 66,7 % ispitanika smatra da bi nasilje u porodici trebalo da se propiše i kao krivično djelo i kao prekršaj. Time se ukazuje da većina pravosudnih i drugih organa, koji u svom radu postupaju na slučajevima nasilja u porodici, smatra da je bolje prethodno zakonsko rješenje prema kome je nasilje u porodici bilo predviđeno i kao prekršaj i kao krivično djelo, čime je potvrđena početna hipoteza da nasilje u porodici zahtjeva i prekršajnu i krivičnu normiranost. Interesantno je, ali ne i neočekivano, da niko od ispitanika nije smatrao da nasilje u porodici treba propisati samo kao prekršaj. 78,2 % ispitanika smatra da nasilje u porodici treba da bude propisano kao posebno krivično djelo, dok je 21,8 % ispitanika stava da se inkriminisanje nasilja u porodici može postići i putem drugih, „klasičnih“ krivičnih djela, kod kojih bi se posebno cijenila okolnost postojanja porodične veze između oštećenog i učinioca. Kada je u pitanju nadležnost za izricanje hitnih/zaštitnih mjera, 64,4 % ispitanika smatra da nije dobro zakonsko rješenje prema kome ove mjere izriče sud u prekršajnom postupku, iz razloga što je data nadležnost prekršajnom sudu da odlučuje o mjerama za djelo koje je isključivo krivično djelo, čime je potvrđena jedna od početnih hipoteza. Nešto veći procenat

ispitanika, njih 79,3 %, smatra da bi sud u krivičnom postupku trebalo da izriče hitne i zaštitne mjere za nasilje u porodici.⁴²

Kada je u pitanju praksa izricanja sankcija učiniocu krivičnog djela nasilja u porodici, 58,6 % ispitanih ne smatra da se učiniocima izriču strože sankcije nakon što je isto predviđeno samo kao krivično djelo, a 69 % ispitanih da nije došlo ni do povećanja u broju izrečenih kazni zatvora takvim licima. Na ovaj način je potvrđena i hipoteza da nije došlo do povećanja u izricanju kazni zatvora niti uopšte oštrijeg sankcionisanja učinilaca nasilja u porodici.

Na pitanje koja se sankcija najčešće izriče učiniocima nasilja u porodici, 69 % ispitanika ističe da je to uslovna osuda, dok su stavovi ostatka ispitanika podijeljeni, a sve ukupno je prikazano Grafikonom br. 2.

Grafikon br. 2. – Sankcije koje se izriču za nasilje u porodici

Posmatrajući rezultate sprovedene ankete, autor je mišljenja da su ispitanici u potpunosti upoznati s novim zakonskim rješenjima koja se odnose na inkriminisanje nasilja u porodici i posljedicama koje takva rješenja proizvode u praksi. Većina njih se izjasnila da nije dobro rješenje prema kome je nasilje u porodici propisano samo kao krivično djelo niti rješenje prema kome sud u prekršajnom postupku izriče hitne/zaštitne mjere, već bi to trebalo da čini sud u krivičnom postupku.

⁴² Ovaj procenat iznenađuje autora iz razloga što je bilo 35,6 % ispitanika koji su smatrali dobrim zakonsko rješenje prema kome sud u prekršajnom postupku izriče hitne/zaštitne mjere, a njih 20,7 % je dalo odgovor na sljedeće pitanje da bi sud u prekršajnom postupku trebalo da izriče hitne/zaštitne mjere, što znači da dio onih ispitanika koji smatraju dobrim pozitivno zakonsko rješenje, ipak smatraju da bi ove mjere trebalo da izriče sud u krivičnom postupku, što je pomalo kontradiktorno.

U nastavku su tabelarno prikazani podaci o nasilju u porodici u prekršajnim⁴³ i krivičnim predmetima koji su vođeni od 1. 1. 2019. do 31. 7. 2020. godine pred Osnovnim sudom u Bijeljini.

Tabela br. 1. – Prekršajni predmeti nasilja u porodici Osnovnog suda u Bijeljini u periodu od 1. 1. 2019. – 31. 7. 2020. godine

Vremenski period	Status predmeta	Ukupan broj predmeta	Odluka	Broj predmeta
1. 1. – 31. 12. 2019.	U radu	55	–	–
	Riješeno	41	Prekid postupka	4
			Oslobađanje od odgovornosti	10
			Novčana kazna	4
			Uslovna osuda	4
			Zaštitna mjera	31
Neriješeno	14	–	–	
1. 1. – 31. 7. 2020.	U radu	27	–	–
	Riješeno	10	Oslobađanje od odgovornosti	3
			Novčana kazna	1
			Uslovna osuda	1
			Zaštitne mjere	11
Neriješeno	17	–	–	

Analizom prikazanih podataka primjetan je veći broj slučajeva nasilja u porodici koji su kvalifikovani kao prekršaji, što s jedne strane govori u prilog činjenici da veliki dio ponašanja nasilja u porodici i zaslužuje prekršajnu kvalifikaciju, a s druge strane govori o potencijalno većem opterećenju krivičnih sudova sada kad su svi slučajevi nasilja u porodici kvalifikovani kao krivično djelo. Kada su u pitanju sankcije, primjetno je izricanje zaštitnih mjera u većem broju slučajeva.⁴⁴ Ovdje treba napomenuti da se te mjere najčešće izriču uz neku drugu sankciju, a prema prikazanim podacima, uglavnom uz uslovnu osudu i novčanu kaznu.

⁴³ U posmatranom periodu još uvijek se sudilo za prekršaje prema ranijem Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici.

⁴⁴ Takođe, moguće je da se više zaštitnih mjera izrekne jednom sudskom odlukom.

Tabela br. 2. – Krivični predmeti nasilja u porodici Osnovnog suda u Bijeljini u periodu od 1. 1. 2019. – 31. 7. 2020. godine

Vremenski period	Status predmeta	Ukupan broj predmeta	Odluka	Broj predmeta
1. 1. – 31. 12. 2019.	U radu	33	–	–
	Riješeno	20	Uslovna osuda	16
			Novčana kazna	1
			Odbijena optužnica	3
Neriješeno	13	–	–	
1. 1. – 31. 7. 2020.	U radu	23	–	–
	Riješeno	8	Uslovna osuda	4
			Odbijena optužnica	4
	Neriješeno	15	–	–

Ukoliko se, u ovom dijelu, usredsredimo na sankcije za nasilje u porodici u krivičnim predmetima, primjećuje se, što su pokazali i rezultati ankete, da se učiniocima najčešće izriče uslovna osuda. Interesantno je da kazna zatvora učiniocu nasilja u porodici nije izrečena niti u krivičnom niti u prekršajnom postupku u posmatranom vremenskom periodu. Sve to govori u prilog tome da se sudovi rijetko odlučuju za izricanje kazne zatvora učiniocima nasilja u porodici, a autor pretpostavlja da će se takva praksa zadržati i u narednom periodu.

ZAKLJUČAK

Nasilje u porodici je tema kojoj se mora pristupiti iz različitih uglova. S obzirom da je primjetno da svako nasilje samo može pokazati vid ekspanzije i eskaliranja ukoliko se na njega ne reaguje, potrebno je blagovremeno intervenisati i reagovati, ali to treba činiti postupno.

Prvi korak bi trebalo da bude prekršajnoppravna regulativa za lakše delikte, na koje bi se adekvatno moglo reagovati preventivnim i represivnim mjerama. Tek ukoliko ona ne bude uspješna i nasilje u porodici poprimi obilježja krivičnog djela, treba posegnuti za krivičnoppravnom intervencijom i to propisivanjem posebnog krivičnog djela nasilja u porodici, kako je to sada učinjeno, ili bez te inkriminacije kroz druga krivična djela poput ubistva, tjelesne povrede, ugrožavanja sigurnosti itd. U slučaju da nasilje u porodici ostane i dalje inkriminisano kao posebno krivično djelo, trebalo bi povući jasnu liniju razgraničenja između njega i prekršaja, a ukoliko bude eliminisano kao posebno krivično djelo i bude egzistiralo kroz opšte inkriminacije, potrebno

je činjenicu da je odnosna radnja učinjena prema članu porodice cijeniti kao otežavajuću okolnost.

Tumačenje rezultata sprovedene ankete vode zaključku da nije dobro zakonsko rješenje prema kome je nasilje u porodici propisano samo kao krivično djelo, već se ukazuje na to da je bolje prethodno rješenje prema kome je nasilje u porodici egzistiralo i kao prekršaj i kao krivično djelo. Takođe, sudski podaci obrađeni u radu, govore u prilog tome da se daleko veći broj ponašanja nasilja u porodici, prije stupanja na snagu posljednjih izmjena i dopuna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, kvalifikovao kao prekršaj, a ne kao krivično djelo. To dalje implicira da će sada sva ta ponašanja biti predmet odlučivanja u krivičnom postupku, čime će doći do opterećenja krivičnih sudova. Prema stavovima ispitanika, nadležnost za izricanje hitnih i zaštitnih mjera za krivično djelo nasilja u porodici, trebalo bi dati sudu u krivičnom postupku, sa čime se autor ovog rada slaže jer pozitivno rješenje prema kome to čini sud u prekršajnom postupku samo bespotrebno komplikuje rad na predmetu nasilja u porodici.

Sve u svemu, krivično pravo ne bi smjelo, kao što je to sada slučaj u Republici Srpskoj, biti prva i posljednja odnosno jedina instanca odlučivanja o nasilju u porodici, jer zadatak krivičnog prava nije da vaspitava niti da miri članove porodice nego je njegova funkcija da kao *ultima ratio* reaguje onda kada reakcije drugih grana prava ostanu bezuspješne. Vidljivo je i sada, kada je nasilje u porodici isključivo samo krivično djelo, da ono i dalje „luta“ između prekršajnog i krivičnog prava. Dokaz da zakonodavac i dalje „priželjuje“ prekršajnopravno učešće u reagovanju na nasilje u porodici, pokazuje i istaknuto zakonsko rješenje po kome zaštitne mjere za nasilje u porodici izriče sud u prekršajnom postupku. Ukoliko se ova inkriminacija istinski željela preseliti na teren krivičnog prava, onda je i nadležnost za izricanje ovih mjera trebalo da pripadne sudu u krivičnom postupku. Tako bi se u jednom postupku cjelokupno pratila i riješila krivična stvar u vidu nasilja u porodici.

Stoga treba dati priliku i drugim granama prava, prije svega porodičnom pravu da putem svojih mehanizama i instrumenata radi na sprečavanju nasilja u porodici, potom prekršajnom pravu da svojim mjerama reaguje na učinjene lakše oblike nasilja u porodici i tek ukoliko svi ti mehanizmi ne budu urodili plodom, dozvoliti upliv krivičnog prava u porodične odnose. Pri tome, potrebno je prilikom normiranja precizno odrediti liniju razgraničenja između zakonskog opisa prekršaja i krivičnog djela kako ne bi nasilje u porodici, a i nadležni organi prilikom postupanja povodom istog lutali i time stvarali poteškoće sebi i učesnicima postupka, ali i nama, autorima, kada nam tema nasilja u porodici ponovo bude predmet interesovanja.

LITERATURA

Autorski izvori

- Buha M. (2017). Pravne poteškoće u razgraničavanju krivičnog djela od prekršajnog djela. *Crimen*, (1), 58–71.
- Ćeranić, D., Sladić, Lj. (2019). Nasilje u porodici i nasilje nad porodicom i državno-pravni instrumenti reakcije. *Zbornik radova*, LIX, 285–306. Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu.
- Dragičević Prtenjača, M. (2017). Dihotomija pristupa u rješavanju nasilja u obitelji putem prekršajnogpravnog i kaznenopravnog regulative. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu Zagreb*, 24 (1), 141–175.
- Đorđević, Đ. (2014). Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici. *Nasilje u porodici: uzroci, oblici, posljedice i društvene reakcije*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, 64–74.
- Grozđanić, V., Škorić, M., Vinja, I. (2010). Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu Zagreb*, 17 (2), 669–698.
- Jeličić, I., Janjuš, Z. (2016). Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici: Uporednopravni osvrt. *Bezbjednost – Policija – Građani*, 12 (1–2), 213–225.
- Jovanović, S. (2006). Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici: Nova rešenja. *Nauka, Bezbednost, Policija*, 11 (2), 79–100.
- Matijašević-Obradović, J., Stefanović, N. (2017). Nasilje u porodici u svetlu Porodičnog zakona, Krivičnog zakonika i Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. *Pravo – teorija i praksa*, (4–6), 13–28.
- Mrvić-Petrović, N. (2014). Sprečavanje nasilja izricanjem mere zabrane okrivljenom da pristupi oštećenom u prekršajnom postupku. *Nasilje u porodici: uzroci, oblici, posljedice i društvene reakcije*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, Fondacija „Hans Zajdel“, 97–105.
- Oset, S. (2014). Prekršajnopravna zaštita od nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu Zagreb*, 21 (2), 579–618.
- Petković, N., Radić, G. (2015). Nasilje u porodici: Stara rešenja u novom zakonodavstvu. *Kultura polisa*, 12 (26), 77–90.
- Radić, I., Radina, A. (2014). Zaštita od nasilja u obitelji: Obiteljskopravni, prekršajnopravni i kaznenopravni aspekt. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 51 (3), 727–754.
- Reljić, D. (2017). Svrha i preventivni značaj kaznenih odredbi po Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske. *Glasnik prava*, 8 (1), 79–87.
- Ristivojević, B. (2017). Da li je novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici opredmećenje pojave tzv. bezbedonosnog prava?. *Crimen*, (1), 3–21.
- Stojanović, Z. (2012). *Komentar Krivičnog zakonika*. Beograd: Službeni glasnik.
- Škulić, M. (2012). Nasilje u porodici. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, (1–2), 117–141.

Vuković, I. (2012). Nasilje u porodici kao krivično delo: Pojedini problemi u primeni prava. *Nasilje u porodici*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 126–139.

Pravni propisi

Krivični zakonik, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016. i 35/2019.

Krivični zakonik Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 64/17, 104/18. i 15/21.

Porodični zakon, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 18/2005, 72/2011. i 6/2015.

Porodični zakon Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 54/02, 41/08, 63/14.

Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 53/12, 91/17, 66/18. i 15/21.

Zakon o prekršajima Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 63/14, 110/16. i 100/17.

Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 94/16.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 102/12, 108/13, 82/15, 84/19.

Domaća sudska praksa

Rješenje Osnovnog suda u Bijeljini, Presuda 80 0 Pr 120870 20 Pr od 8. oktobra 2020. godine.